

चेपाड, वनकरिया, माझी, बोटे एकीकृत बस्ती तथा आवास कार्यक्रम (मकवानपुर, चितवन, धादिङ्ग) सम्बन्धी कार्यविधि, २०७९

प्रस्तावना : नेपालको संविधानले प्रत्येक नागरिकलाई आवासको हक प्रत्याभूत गरे अनुरूप राज्यका सिमान्तकृत, गरिब, विपन्न जाति र समुदायलाई सर्वसुलभ आवास उपलब्ध गराउने कार्य अन्तर्गत चेपाड, वनकरिया, माझी, र बोटे समुदायलाई सुरक्षित, किफायती र वातावरणमैत्री आवासको व्यवस्थाका लागि बिनियोजन ऐन, २०७९ को दफा ९ को उपदफा (२) बमोजिम बागमती प्रदेश सरकार भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालयले चेपाड, वनकरिया, माझी, बोटे एकीकृत बस्ती तथा आवास निर्माण कार्यक्रम (मकवानपुर, चितवन, धादिङ्ग) सम्बन्धी कार्यविधि, २०७९ बनाएको छ।

परिच्छेद-१

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ : (१) यस कार्यविधिको नाम “चेपाड, वनकरिया, माझी, बोटे एकीकृत बस्ती तथा आवास निर्माण कार्यक्रम (मकवानपुर, चितवन, धादिङ्ग) सम्बन्धि कार्यविधि २०७९” रहेको छ।

(२) यो कार्यविधि माननीय मन्त्री, भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय बागमती प्रदेश बाट स्वीकृत भएको मितिदेखी लागु हुनेछ ।

२. परिभाषा : विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा,

- क) “लक्षित वर्ग” भन्नाले दफा ६ बमोजिमको चेपाड, वनकरिया, माझी, बोटे लगायत समुदायको परिवार सम्झनु पर्छ।
- ख) “आवास” भन्नाले लक्षित वर्गका समुदायका व्यक्ति वा समुदायको लागि स्वीकृत डिजाईन अनुसारका आवासीय भवन तथा सो प्रयोजनका लागि आवश्यक पर्ने खानेपानी, शौचालय, स्वास्थ्य, शिक्षाका साथै सुरक्षा सेवा उपलब्ध गराउने पूर्वाधार र पहुँचको व्यवस्था समेतलाई सम्झनु पर्छ ।
- ग) “मन्त्रालय” भन्नाले बागमती प्रदेश, भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय सम्झनु पर्छ ।
- घ) “कार्यालय” भन्नाले बागमती प्रदेश भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय अन्तर्गतका शहरी विकास तथा भवन कार्यालयहरू सम्झनु पर्छ ।
- ङ) “स्थानीय तह” भन्नाले महानगरपालिका, उपमहानगरपालिका, नगरपालिका वा गाउँपालिका सम्झनु पर्छ ।

प्रदेश सचिव

परिच्छेद २

समिति सम्बन्धि व्यवस्था

३. एकीकृत बस्ती विकास तथा आवास समन्वय समिति (१) कार्यक्रम कार्यान्वयन सम्बन्धी आवश्यक व्यवस्था गर्न तथा कार्यक्रमको समन्वय र व्यवस्थापन गर्नका लागि सम्बन्धित प्रदेश स्तरमा देहाय बमोजिमको एक एकीकृत बस्ती विकास तथा आवास समन्वय समिति रहनेछ।
(क) मन्त्री, भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय	-	संयोजक
(ख) सचिव, भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय	-	सदस्य
(ग) अधिकृत नवौं/दशौं, मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालय	-	सदस्य
(घ) अधिकृत नवौं/दशौं, आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय	-	सदस्य
(ङ) महाशाखा प्रमुख, भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय	-	सदस्य सचिव
- (२) भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालयमा राज्यमन्त्री तथा सहायक मन्त्री रहेमा निजहरू उपदफा (१) बमोजिमको समितिमा सदस्यको रूपमा रहने छन्।
- (३) समितिको बैठकमा बढीमा ३ जना सम्म आमन्त्रित प्रतिनिधि रहन सक्नेछन्। समितिको बैठकमा नियमानुसार बैठक भत्ता उपलब्ध गराइनेछ।
४. एकीकृत बस्ती विकास तथा आवास समन्वय समितिको काम कर्तव्य र अधिकार: एकीकृत बस्ती विकास तथा आवास समन्वय समितिको काम कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ।
(क) कार्यक्रम कार्यान्वयनको क्रममा शहरी विकास तथा भवन कार्यालयलाई आवश्यक निर्देशन दिने,
(ख) कार्यक्रमको प्रगति समिक्षा गर्ने,
(ग) कार्यक्रम कार्यान्वयनसँग सम्बन्धित निकायहरूबीच समन्वय गर्ने,
(घ) कार्यक्रम कार्यान्वयनका क्रममा आई परेका बाधा अड्चन फुकाउने,
५. बैठक सम्बन्धी कार्यविधि: एकीकृत बस्ती विकास तथा आवास समन्वय समितिको बैठक सम्बन्धी कार्यविधि सो समिति आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ

परिच्छेद-३

लक्षित वर्गको पहिचान र छनौटका आधार

७. लाभग्राहीको छनौटको आधार तथा विधि : १) आवास विकासको लागि लाभग्राही/व्यक्ति/समुदाय एवं निर्माण स्थल छनौटका लागि देहाय बमोजिमको छनौट तथा सिफारिस समिति रहने छ ।

(क) प्रमुख, सम्बन्धित स्थानिय तह	-संयोजक
(ख) सम्बन्धित वडा अध्यक्ष	-सदस्य
(ग) सम्बन्धित जातिय संस्थाको अध्यक्ष वा तोकिएको प्रतिनिधि	-सदस्य
(घ) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	-सदस्य सचिव
(ङ) सम्बन्धित स्थानिय तह रहने निर्वाचन क्षेत्रबाट प्रदेशसभामा प्रतिनिधित्व गर्ने प्रत्यक्ष तथा समानुपातिक प्रदेश सभा सदस्य	- सल्लाहकार

(२) उपदफा (१) बमोजिमको समितिले देहायका आधारहरुलाई मध्यनजर गरि लाभग्राही छनौट गर्ने छः

क) जग्गाधनी प्रमाण पूर्जा वा घर जग्गाको तिरो वा शुल्क बुझाएको भए सो सम्बन्धी कागजात वा आफू विगतदेखि सो स्थानमा बसोबास गरी आएको भन्ने स्थानीय तहको सिफारिस,

ख) विजुली धारा वा अन्य सुविधा शुल्क बुझाएको कागजात,

(३) उपदफा (१) बमोजिमको समितिले आवास विकासको लागि लाभग्राही/ व्यक्ति /समुदाय एवं निर्माण स्थल समेत छनौट गरी आवश्यक कार्यान्वयनको लागि सिफारिस गर्नेछ ।

८. कार्यक्रम कार्यान्वयन स्थल: (१) एकीकृत बस्ती निर्माण गर्दा साधारणतया दश लाभग्राही परिवारको बसोबास भएको स्थानमा वा बस्तीमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।

तर छरिएर बसोबास गरेका चेपाङ, वनकरिया, माझी, बोटे जातिका बस्तीको हकमा यो बन्देज लागु हुने छैन ।

(२) व्यक्तिगत आवास निर्माण कार्यक्रम कार्यान्वयन स्थल पहिचान गर्दा लक्षितवर्गको घर यथास्थानमा नै निर्माण गरिने छ ।

तर प्राकृतिक प्रकोपको जोखिममा रहेको, वन सीमा क्षेत्रमा परेको वा अन्य कुनै कारणबाट विवादित घडेरी भएको स्थानमा कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिने छैन ।

९. कार्यक्रम कार्यान्वयन स्थलको छनौट: (१) परिच्छेद ३ को दफा (७) को उपदफा (१) बमोजिमको छनौट तथा सिफारिस समितिले बस्ती निर्माण स्थलको छनौट देहाय बमोजिमको स्थानमा गर्न सक्नेछः-

- क) प्रस्तावित जग्गा सार्वजनिक वा सामुदायिक वन क्षेत्रमा भए सम्बन्धित वन कार्यालय, सामुदायिक वन वा मध्यवर्ती वन उपभोक्ता समितिबाट सिफारिस भई आएको स्थान,
 ख) विभिन्न समयमा जग्गा वितरण भई सकेको वा जग्गा धनि पूर्जा भएको स्थान,
 ग) बस्ती निर्माण हुने क्षेत्र सम्बन्धित स्थानीय तहको भोगाधिकार भएको स्थान ,

- घ) माथि उल्लेख भए बमोजिम जग्गा प्राप्त हुनजसकी व्यक्ति वा समुदाय लाई स्थानान्तरण गर्नु परेमा प्रचलित कानून बमोजिम जग्गा प्राप्ति गरिनेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिमको निर्माण स्थल दफा ७ को उपदफा (१) बमोजिमको समितिले छनौट गरी सम्बन्धित स्थानिय तहको कार्यपालिकाको निर्णय सहित आवश्यक कागजात संलग्न राखी सम्बन्धित कार्यालयमा सिफारिस गरी पठनउनु पर्नेछ ।
- (३) यसरी पेश गरिएको कागजात अनुसार सम्बन्धित कार्यालयले स्थलगत निरीक्षण गरी उपयुक्त देखिएमा निर्माण कार्यको प्रक्रिया अगाडि बढाउनेछ ।

परिच्छेद-४

आवासको डिजाईन तयार गर्ने विधि

१०. आवासको डिजाईन (१) चेपाङ, बनकरिया, माझी, बोटे लगायत समुदायको सामाजिक सांस्कृतिक मूल्य मान्यता सुहाँउदो प्रकृतिको आवासको डिजाईन, मन्त्रालयबाट तयार गर्नु पर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम तयार भएको डिजाईन मन्त्रालयले सम्बन्धित कार्यालय मार्फत लाभग्राही समुदायसँग छलफल गराई उपयुक्त विकल्प छनौट गर्नेछ ।
- (३) उपदफा (२) बमोजिमको प्रक्रियाबाट छनौट भएको डिजाईनलाई अन्तिम रूप दिई स्थानीय जिल्ला दररेटको आधारमा सम्बन्धित कार्यालयले आवासको लागत अनुमान तयार गर्नेछ ।

११. निर्माण कार्यान्वयन: (१) कार्यालयले मन्त्रालयबाट स्वीकृत ड्रविङ्ग र डिजाइन लाभग्राही संग भएको सम्झौता अनुसार निर्माण कार्यको सुपरिवेक्षण गर्नेछ ।

(२) निर्माण कार्य सहजीकरणको लागि सम्बन्धित समुदायबाट सामाजिक परिचालक खटाउन सकिनेछ । त्यस्ता सामाजिक परिचालकको पारिश्रमिक खरिदार वा सो-सरह हुने गरि सम्बन्धित आयोजनाको कन्टिन्जेन्सि बाट नियमानुसार भुक्तानी गर्न सकिनेछ ।

परिच्छेद-५

आवास निर्माण गर्ने विधि

१२. आवास निर्माण खरिद प्रक्रिया: (१) कार्यालय र लाभग्राहीबीच अनुसूची १ बमोजिम ढाँचामा सम्झौता गरी निर्माण कार्य सुरु गरिनेछ ।

(२) कार्यालयले लाभग्राहीलाई आवास निर्माण गर्न लाभग्राहीको खातामा सोझै रकम उपलब्ध गराउनेछ ।

- (३) रकम प्राप्त गर्न कार्यालयले सिफारिस गरेको बैंकमा खाता खोल्नु पर्नेछ ।
- (४) इच्छुक लाभग्राहीहरूले उपभोक्ता समिति गठन गरी निर्माण कार्य प्रचलित ऐन नियम अनुसार अगाडी बढाउन सक्नेछन ।
- (५) सम्झौता गर्नु अघि अन्य तह र कार्यक्रमबाट दोहोरो सुबिधा नलिएको प्रतिबद्धता लियर मात्र सम्झौता गरिने छ ।
- (६) यस दफामा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि लाभग्राहीहरूले दोहोरो सुबिधा लिएको पाइएमा प्रदान गरिएको रकम प्रचलित ब्याज सहित असुलउपर गरिने छ ।

१३. बजेट तथा भुक्तानीको ढाँचा: चालु आर्थिक वर्षमा मन्त्रालयलाई यस एकीकृत बस्ति तथा आवास निर्माण कार्यक्रमको लागि विनियोजित रकमको सिमा भित्र रही प्रचलित कानून बमोजिम मितव्ययी ढंगले खर्च गरिने छ र आगामी आ.ब. हरुमा केन्द्रबाट प्राप्त हुने बजेटको सिमा भित्र रही कार्यक्रम संचालन गरिने छ । निर्माण हुने आवास इकाईको लागि रु ४ (चार) लाख लाई देहायको किस्तामा भुक्तानी गरिनेछ ।

- (१) प्रथम किस्ता - १० प्रतिशत (निर्माण सम्झौता पश्चात) ।
- (२) दोश्रो किस्ता - ३० प्रतिशत (प्लिन्थ लेवल तयार भएपछि) ।
- (३) तेश्रो किस्ता - ३० प्रतिशत (छाना छाउने लेवल सम्मको गारो सम्पन्न भएपछि) ।
- (४) अन्तिम किस्ता - ३० प्रतिशत (छाना तथा शौचालय सम्पन्न भएपछि) ।

परिच्छेद-६

विविध

१३. निर्देशन पालना गर्नु पर्ने: समन्वय समितिले कार्यक्रम कार्यान्वयनको सिलसिलामा दिएको निर्देशन सम्बन्धित निकायले पालना गर्नु पर्नेछ ।

१४. विवादको समाधान: कार्यक्रम कार्यान्वयन गराउने निकाय र निर्माण समिति वा लाभग्राहीहरू बीच कुनै विवाद उत्पन्न भएमा समन्वय समितिले दिइने निर्णय अन्तिम हुनेछ ।

१५. फरफारक हुने: कुनै लाभग्राहीले कुनै कारणवश निर्माण कार्य बिचैमा छाडेमा निर्माण भएको कार्यको मूल्याङ्कन गरी सोको खर्च फरफारक गरिनेछ ।

१६. बेच बिखन गर्न नहुने: लाभग्राहीले आवास इकाई निर्माण सम्पन्न भएको मितिले पन्ध्र वर्षसम्म बेचबिखन गर्न गराउन पाउने छैन ।

१७. कारवाही हुने: आवास कार्यक्रमबाट लाभान्वित हुने उद्देश्यले कुनै व्यक्तिले झुठ्ठा विवरण पेश गरेमा वा त्यस्तो व्यहोरा सिफारिस गरेको ठहर हुन आएमा त्यस्ता व्यक्तिलाई प्रचलित कानून बमोजिम कारवाही हुनेछ ।

१८. पूर्वाधार: कार्यक्रम कार्यान्वयन हुने स्थानका लागि आवश्यक पर्ने भौतिक पूर्वाधारहरू जस्तै सडक, खानेपानी, ढल, खुल्ला क्षेत्र लगायतको निर्माण कार्य समेत आवश्यकता अनुसार गर्न सकिनेछ । निजी, सहकारी तथा अन्य गैर सरकारी संघ संस्थाहरूले कानूनी प्रक्रिया पूरा गरी मन्त्रालयको सहमतीमा यस्ता पूर्वाधार निर्माण गर्न सक्नेछन् ।

१९. अन्य निकायले सहयोग गर्ने: प्रदेश सरकारको पूर्वाधार तथा अन्य सेवासँग सम्बन्धित निकाय र स्थानीय तहले कार्यक्रम कार्यान्वयन भएका क्षेत्रमा सेवा तथा पूर्वाधार विस्तार तथा विकासको लागि सहयोग पुर्याउनु पर्नेछ । साथै गैरसरकारी संस्थाले सामाजिक प्राविधिक सहयोग गर्न सक्नेछ ।

२०. दोहोरो आवास सुविधा नपाउने: नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा स्थानीय सरकारबाट आवास इकाईको सुविधा प्राप्त गर्ने लाभग्राहीले यस कार्यविधि बमोजिम वा प्रदेश सरकारबाट यस्ता कुनै सुविधा पाउने छैन ।

२१. फेरबदल गर्न सक्ने: लाभग्राहीले स्वीकृत नमुना आवास डिजाइनमा केही फेरबदल गरी निर्माण गर्न सक्नेछ तर कम क्षेत्रफलको आवास इकाई निर्माण गरेको भएमा सोही अनुपातमा खर्च घटाई अनुदान रकम उपलब्ध गराइने छ ।

२२. प्रचलित कानून बमोजिम हुने: यस कार्यविधिमा लेखिएको विषयमा यसै कार्यविधि बमोजिम र नलेखिएको विषयमा प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।

२३. असुल उपर गरिने: एकीकृत बस्ती तथा आवास निर्माण गर्ने रकम लिएपछि घर नबनाएमा उक्त रकम सरकारी रकम सरह असुल गरिनेछ ।

२४. अनुगमन तथा मूल्यांकन: समन्वय समितिले यस कार्यविधिको पालना भएको नभएको तथा उपलब्ध आवास गुणस्तरीय रूपमा निर्माण भएको नभएको सम्बन्धमा प्रभावकारी अनुगमनको व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

२५. सम्झौताका सर्तहरू: सम्झौताका सर्तहरू देहाय बमोजिम हुनेछन् :

(क) स्वीकृत नाप नक्शा अनुसारको निर्माण गर्नु पर्नेछ ।

(ख) निर्माण स्थल क्षेत्रमा रहेका संरचनाहरू भत्काउने र सो बापत लाग्ने खर्च लाभग्राहीले ब्यहोर्नु पर्नेछ ।

२६. सम्झौताका पक्षहरू: सम्झौता पक्षहरू देहाय बमोजिम हुनेछन:

शहरी विकास तथा भवन कार्यालय	लाभग्राहीको तर्फबाट
कार्यक्रम प्रतिनिधि	लाभग्राहीको नाम :
ठेगाना	ठेगाना
दस्तखत	दस्तखत
मिति	मिति
साक्षि	साक्षि
(१) श्री ...	श्री ...

[Handwritten signature]

[Handwritten mark]

[Handwritten signature]
प्रदेश सचिव

अनुसूची-१

(दफा ९ को उपदफा (१) सँग सम्बन्धित)

सहरी विकास तथा भवन कार्यालय वा कार्यक्रम कार्यान्वयन इकाई तथा सोझै रकम प्राप्त गर्ने लाभग्राहीबीच गरिने संझौताको ढाँचा

१. सम्झौता गर्ने पक्षहरू :..... र

२. कार्यक्रम स्थल:- जिल्ला:-..... गाउँपालिका/नगरपालिका:-.....

वडा नं. :-

३. उद्देश्य :- आवास निर्माण ।

४. कुल लागत :.....

५. प्रस्तावित निर्माण कार्य सम्पन्न हुने अवधि :

(क) शुरु हुने मिति :...

(ख) पुरा हुने मिति.....

५

प्रदेश सचिव